

งานศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการเกิดปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้ที่ดินของชุมชนซ้อนทับกับเขตป่าอนุรักษ์ (2) เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาข้อขัดแย้งขององค์กรชุมชนในอดีตถึงปัจจุบัน (3) เพื่อศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดขององค์กรชุมชนในการแก้ปัญหาการซ้อนทับของพื้นที่ในเขตป่าอนุรักษ์

โดยรวบรวมข้อมูลความขัดแย้งต่างๆ จากเอกสารและรายงาน และ การใช้ภาพถ่ายทางอากาศและการตรวจสอบภาคสนามในการอธิบายเรื่องการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน มีการสัมภาษณ์คนในชุมชนและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำของชุมชน และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

การศึกษาพบว่า การใช้ที่ดินของชุมชนในรอบ 50 ปี ได้ทำให้พื้นที่ป่าที่ลดลง และจำนวนพื้นที่ของเกษตรกรรมที่เพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตของชุมชน ที่จากวิถีการผลิตที่เป็นแบบยังชีพสู่วิถีการผลิตเชิงพาณิชย์ จนทำให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้ง ทั้งจากภายในชุมชนเองและภาครัฐที่เข้ามาจัดการทรัพยากร โดยใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

และพบว่าปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ในชุมชนนั้นมีมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งองค์กรชุมชนในอดีตสามารถจัดการความขัดแย้งทั้งในและนอกชุมชนได้ดี แต่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาในปัจจุบันได้ ที่มีความขัดแย้งสลับซับซ้อนมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความกดดันของการใช้ที่ดิน จากผลของนโยบายการจัดการพื้นที่ป่าของรัฐบาลควบคู่กับการผลิตเชิงพาณิชย์ที่มากขึ้น กลุ่มอนุรักษ์บนพื้นที่สูงจอมทองซึ่งเป็นองค์กรชุมชนใหม่ จึงเริ่มมีการก่อตัวและเริ่มดำเนินการตามแนวคิดหลักของกลุ่ม แต่มีข้อจำกัดทั้งในด้านการประสานงานของกลุ่มองค์กรชุมชน การพยายามควบคุมคนในสังคมที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ หรือแม้กระทั่งความเข้มแข็งภายในองค์กรเอง ในขณะที่เดียวกันการจัดการที่ขาดการบูรณาการ ต่างคนต่างทำและแนวทางที่ไม่เหมาะสมกับการจัดการปัญหาที่มีความหลากหลายและซับซ้อน โดยทั้งภาครัฐ และภาคชุมชนใช้เพียงแนวคิดหลักของตนเองเข้าจัดการกับปัญหา ก็พิสูจน์ให้เห็นถึงความล้มเหลวในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดังจะเห็นได้จากข้อขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น และไม่มีบทสรุปของการจัดการปัญหาที่แน่ชัด

นอกจากนี้ยังพบว่า แนวทางการจัดการร่วม เป็นแนวทางใหม่ในการจัดการที่สามารถลดปัญหาข้อขัดแย้งในพื้นที่ในระดับหนึ่ง เนื่องจากมีแนวคิดหลักในการวิเคราะห์ปัญหาอย่างบูรณาการ และการจัดการปัญหาร่วมกันโดยการประสานกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ทั้งหมดให้ปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้ ข้อตกลงและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการดำเนินงาน และการส่งเสริมองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถควบคุมปัญหาข้อขัดแย้งได้ด้วยตนเอง ซึ่งเริ่มจากปัญหาที่สำคัญที่สุดนั่นคือ ปัญหาพื้นที่ทำกินของชุมชน มีการดำเนินการจัดทำแนวเขตการใช้พื้นที่ป่าโดยชุมชนร่วมกับภาครัฐ และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ทำให้ปัญหาข้อขัดแย้งเริ่มลดลง

จึงมีข้อเสนอแนะว่าการจัดการปัญหาในแต่ละบริบทนั้น ต้องมีแนวทางการจัดการที่เป็นลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับบริบทนั้นๆ ในกรณีของพื้นที่หมู่บ้านห้วยส้มป่อย การจัดการข้อขัดแย้งในลักษณะที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก จำเป็นต้องใช้แนวทางการจัดการร่วม ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย ถือเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งให้กับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี

The purposes of this research are (1) to study land-use change and conflict resulting from overlapped land use in protected forest, (2) to study history of community organization in solving problem of land use conflict, and (3) to evaluate potentials and limitations of new forms of community organization in solving that problem.

This research collects information about land use conflict from documents and Aerial photography with ground checking. It also applies in-depth interviews with several stakeholders and questionnaire to evaluate potential and limitation of community organizations.

This research finds that Hekho and senior council of the previous community organization could properly manage conflicts and natural resource management. However they are unable to solve the problem of today's further complicated issues resulting from pressure on land use. The influences of government forest management policy and commercial production have worsened the problem. Likewise, the new gen community organizations were organized. Chom Thong High Land Conservation Group, was formed and adjusted themselves for community's survival by incorporating networks such as religious networks, private organizations of community development, etc to negotiate with the government. However, there were many potentials and limitations of this community organization in coordination, and mobilizing management conservative system. Therefore, conflicts over land use continued.

Furthermore, the research also discovers that mere government and/or community that lack of integration and adhere to its own thoughts, their natural resource management appeared ineffective.

Among the environmental ambiguity of the conflict that possibly bursts out at any time, the government and/or community start to launch a new solution called "Co-management of protected forest". It is a concept derived from experiences of previous natural resource management and success/fouler of the conflict Solutions. By sharing benefits and problems among all stakeholders, the conflict can be resolved. The operation mainly uses evidence-based information acceptable by all parties. In addition, it also enhances the potential of the community to manage the conflict, especially land overlapping in the protected forest, by educating people in the community. Until it becomes a community organization, which is able to handle the problem occurred in the community effectively.

According to the study, it is to suggest that natural resource management aiming to reduce conflict, the coordination among parties, especially stakeholders, is necessary to be a cooperative operation. Besides, the community organization should be given potentials and greatest importance to manage their natural resources because they are significant mechanism to efficiently conserve natural resources. Subsistence in economic system that people and natural resources can survive, it will be more possibility by under the same conditions and agreement of every stakeholders.